भारत सरकार कायदा-1935

ब्रिटिश संसदेने ऑगस्ट 1935 मध्ये भारत सरकारचा कायदा संमत केला होता. तो त्यावेळच्या ब्रिटिश संसदेने अंमलात आणलेला सर्वात लांब कायदा होता. भारत सरकार कायदा 1935 आणि बर्मा सरकार कायदा 1935 या दोन स्वतंत्र कायद्यांमध्ये त्याची विभागणी करण्यात आली.

हा विषय आधुनिक भारतीय इतिहास अंतर्गत येतो जो MPSC परीक्षेतील एक महत्त्वाचा विषय आहे. हा लेख तुम्हाला भारत सरकार कायदा 1935 बद्दल संबंधित तथ्ये प्रदान करेल. इच्छुक लेखात दिलेल्या लिंकवरून नोट्स PDF डाउनलोड करू शकतात.

भारत सरकार कायदा, 1935 दृष्टीक्षेप

कायद्याचा सरसकट तपशील खालील तक्त्यामध्ये दिला आहे:

भारत सरकार कायदा 1935	
लक्ष्य	भारत सरकारसाठी पुढील तरतूद करण्यासाठी कायदा.
प्रादेशिक विस्तार	थेट ब्रिटिशांच्या नियंत्रणाखाली असलेले प्रदेश
द्वारे अधिनियमित	युनायटेड किंगडमची संसद
रॉयल संमती	24th जुलै 1935
सुरुवात	1st एप्रिल 1937
स्थिती	26 जानेवारी 1950 रोजी भारतात रद्द करण्यात आले

भारत सरकार कायदा, 1935 - पार्श्वभूमी

1. भारतीय नेत्यांकडून भारतात घटनात्मक सुधारणांची मागणी वाढत होती.

2. पहिल्या महायुद्धात भारताने ब्रिटनला दिलेल्या पाठिंब्यामुळे ब्रिटनला त्यांच्या स्वत:च्या देशाच्या प्रशासनात अधिक भारतीयांचा समावेश करण्याची गरज असल्याचे मान्य करण्यात मदत झाली.

3. कायदा यावर आधारित होता

- सायमन कमिशनचा अहवाल
- गोलमेज परिषदांच्या शिफारशी
- 1933 मध्ये ब्रिटिश सरकारने प्रकाशित केलेली श्वेतपत्रिका (तिसऱ्या गोलमेज परिषदेवर आधारित)
- संयुक्त निवड समित्यांचा अहवाल.

भारत सरकार कायदा 1935 ने अधिकारांचे विभाजन कसे केले?

1. या कायद्याने केंद्र आणि प्रांतांमध्ये अधिकारांची विभागणी केली.

2. प्रत्येक सरकारच्या अधीन असलेल्या तीन याद्या होत्या.

- फेडरल लिस्ट (केंद्र)
- प्रांतीय सूची (प्रांत)
- समवर्ती सूची (दोन्ही)

3. व्हाईसरॉयला अवशिष्ट अधिकार दिलेले होते.

भारत सरकार कायदा, 1935 द्वारे आणलेले काही बदल खालील तक्त्यामध्ये नमूद केले आहेत, त्यानंतर तपशील:

भारत सरकार कायदा, 1935 - कायद्याद्वारे आणलेले बदल	
अनुक्रमांक	**वैशिष्ट्ये**
1.	प्रांतीय स्वायत्तता

byjusexamprep.com

2.	मध्यभागी diarchy
3.	द्विसदनी कायदेमंडळ
4.	फेडरल कोर्ट
5.	भारतीय परिषद
6.	मताधिकार
7.	पुनर्रचना

प्रांतीय स्वायत्तता

1. कायद्याने प्रांतांना अधिक स्वायत्तता दिली.

2. प्रांतीय स्तरावर रद्द करण्यात आले.

3. राज्यपाल हे कार्यकारी मंडळाचे प्रमुख होते.

4. त्याला सल्ला देण्यासाठी मंत्रिपरिषद होती. मंत्री प्रांतीय कायदेमंडळांना जबाबदार असत ज्यांनी त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवले. विधिमंडळ मंत्र्यांनाही काढू शकते.

5. तथापि, राज्यपालांनी अजूनही विशेष राखीव अधिकार कायम ठेवले आहेत.

6. ब्रिटिश अधिकारी अद्याप प्रांतीय सरकारला निलंबित करू शकतात.

मध्यभागी diarchy

1. फेडरल लिस्ट अंतर्गत विषय दोन भागात विभागले गेले: राखीव आणि हस्तांतरित.

2. राखीव विषयांवर गव्हर्नर-जनरलचे नियंत्रण होते जे त्यांनी नियुक्त केलेल्या तीन समुपदेशकांच्या मदतीने त्यांचे प्रशासन करत होते. ते विधिमंडळाला जबाबदार नव्हते. या

विषयांमध्ये संरक्षण, धर्मगुरू (चर्च-संबंधित), बाह्य व्यवहार, प्रेस, पोलीस, कर आकारणी, न्याय, शक्ती संसाधने आणि आदिवासी प्रकरणांचा समावेश होता.

3. हस्तांतरित केलेले विषय गव्हर्नर-जनरल त्यांच्या मंत्रिमंडळासह (10 पेक्षा जास्त नाही) प्रशासित होते. परिषदेला विधिमंडळाला विश्वासात घेऊन काम करावे लागले. या यादीतील विषयांमध्ये स्थानिक सरकार, वने, शिक्षण, आरोग्य इ.

4. तथापि, गव्हर्नर-जनरल यांना हस्तांतरित विषयांमध्ये हस्तक्षेप करण्याचे 'विशेष अधिकार' होते.

द्विसदनी विधिमंडळ

1. द्विसदनी फेडरल कायदेमंडळाची स्थापना केली जाईल.

2. फेडरल असेंब्ली (कनिष्ठ सभागृह) आणि राज्य परिषद (वरचे सभागृह) ही दोन सभागृहे होती.

3. फेडरल असेंब्लीचा कार्यकाळ पाच वर्षांचा होता.

4. दोन्ही सभागृहांमध्ये संस्थानिकांचे प्रतिनिधीही होते. संस्थानांचे प्रतिनिधी राज्यकर्त्यांद्वारे नियुक्त केले जाणार होते आणि निवडले जाणार नाहीत. ब्रिटीश भारताचे प्रतिनिधी निवडले जाणार होते. काहींना गव्हर्नर-जनरल नामनिर्देशित करायचे होते.

5. बंगाल, मद्रास, बॉम्बे, बिहार, आसाम आणि संयुक्त प्रांत यांसारख्या काही प्रांतांमध्ये द्विसदनी विधानमंडळे सुरू करण्यात आली.

फेडरल कोर्ट

1. प्रांतांमधील आणि केंद्र आणि प्रांतांमधील विवादांचे निराकरण करण्यासाठी दिल्ली येथे फेडरल कोर्टाची स्थापना करण्यात आली.

2. यात 1 सरन्यायाधीश असायचे आणि 6 किंवा 6 पेक्षा जास्त न्यायाधीश नसायचे.

भारतीय परिषद

1. भारतीय परिषद रद्द करण्यात आली.

2. त्याऐवजी भारताच्या राज्य सचिवांकडे सल्लागारांची एक टीम असेल.

मताधिकार

1. या कायद्याने भारतात प्रथमच थेट निवडणुका सुरू केल्या.

पुनर्रचना

1. सिंध हे बॉम्बे प्रेसिडेन्सीपासून वेगळे झाले.

2. बिहार आणि ओरिसाचे विभाजन झाले.

3. ब्रह्मदेश भारतापासून तोडण्यात आला.

4. एडनलाही भारतापासून वेगळे करून क्राउन कॉलनी बनवण्यात आले.

इतर मुद्दे

1. ब्रिटीश संसदेने प्रांतीय आणि संघराज्य या दोन्ही भारतीय विधिमंडळांवर आपले वर्चस्व कायम ठेवले.

2. भारतीय रेल्वे नियंत्रित करण्यासाठी फेडरल रेल्वे प्राधिकरणाची स्थापना करण्यात आली.

3. रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या स्थापनेसाठी कायद्याने तरतूद केली आहे.

4. या कायद्याने फेडरल, प्रांतीय आणि संयुक्त लोकसेवा आयोग स्थापन करण्याची तरतूद केली आहे.

5. हा कायदा भारतातील जबाबदार घटनात्मक सरकारच्या विकासासाठी एक मैलाचा दगड होता.

6. भारत सरकार कायदा 1935 हा स्वातंत्र्यानंतर भारतीय संविधानाने बदलला.

7. प्रांतीय स्वायत्तता राज्यपालांना आणि व्हाईसरॉय यांना बऱ्यापैकी 'विशेष अधिकार' देऊनही भारतीय नेते या कायद्याबद्दल उत्साही नव्हते.

8. स्वतंत्र सांप्रदायिक मतदार हे एक उपाय होते ज्याद्वारे काँग्रेस पक्ष कधीही स्वबळावर राज्य करू शकत नाही याची खात्री ब्रिटिशांना करायची होती. लोकांमध्ये फूट ठेवण्याचाही हा एक मार्ग होता.

byjusexamprep.com